

Дзіцячая мастацтва

Год выдання 35-ы
№ 87 (2140)
28 кастрычніка
1966 г.
ПЯТНІЦА
Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

ТВОРЧЫЯ САЮЗЫ ІНТЭЛІГЕНЦЫ

Дзеячы савецкай літаратуры і мастацтва, як і ўвесь наш народ, прысвячаюць сваю працу выскароднай патрыятычнай справе — ажыццяўленню рашэнняў XXIII з'езда КПСС, актыўна рыхтуюцца да пяцідзесяцігоддзя Вялікага Кастрычніка. Цяпер яшчэ больш узрасце роля творчых саюзаў пісьменнікаў, мастакоў, кампазітараў, работнікаў кіно і тэатра. Яны закліканы згуртаваць мастацкія сілы краіны, садзейнічаць росквіту сацыялістычнай культуры, штодзённа выходзяць майстраў мастацтва ў духу камунізму.

Творчыя саюзы, у якія аб'ядноўваюцца дзеячы савецкай літаратуры і мастацтва, каб сумесным намаганнямі вырашаць мастацкія праблемы, што ўнікаюць перад імі, займаюць важнае месца ў нашым грамадстве.

«Партыя», — гаворыць тав. Л. І. Брэжнеў у Справаздачным дакладзе Цэнтральнага Камітэта КПСС XXIII з'езду, — уважліва ставіцца да запатрабаванняў інтэлігенцыі, заўсёды падтрымлівае і будзе падтрымліваць яе творчыя саюзы і аб'яднанні. У творчых арганізацыях і ўстановах, у выдавецтвах, тэатрах, на кінастудыях павінна быць створана атмосфера высокай патрабавальнасці, прычым асабліва ў грамадзянскай адміністрацыі мастака перад народам.

Вялікая роля літаратуры і мастацтва ў фарміраванні і выхаванні новага чалавека — будучыня камунізму. З кожным годам расце колькасць кніг, карцін, кінафільмаў і спектакляў, музычных твораў, якія заслуужылі шырокае грамадскае прызнанне. Самыя значныя з іх удастоены Ленінскіх прэмій, Пачынаючы з 1967 года, за найбольш таленавітыя, высокадзяльныя творы літаратуры і мастацтва будуць прысуджаны ў гонар Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі Дзяржаўныя прэміі СССР. У многіх саюзных рэспубліках устаноўлены рэспубліканскія прэміі за лепшыя творы літаратуры і мастацтва. Нядаўня прысуджаны Дзяржаўныя прэміі РСФСР Ім. М. Горькага і К. Станіслава, І. Рэліна і М. Глінкі, Братоў Васільевых, а таксама прэміі ЦК ВЛКСМ з заахвочаннем сустрэта грамадства.

Усё гэта з'яўляецца яшчэ адным сведчаннем пастаяннага клопату партыі і ўрада аб далейшым развіцці мастацкай творчасці ўсіх народаў нашай шматнацыянальнай Радзімы, служыць перакананым пацвярджэннем таго, што творчая праца мастака стала ў сацыялістычным грамадстве неад'емнай і неабходнай часткай агульнанароднай працы. Такія спрыяльныя ўмовы стварае найлепшы магчымасць для плённай работы творчых саюзаў.

Быць больш уважлівым да штодзённай работы, радасцей і цяжкасцей мастака — вось што асабліва важна для кожнага творчага чалавека. Талант — гэта «адзіночка» У. І. Леніна — гэта тэрма — барыч, падтрымліваецца і выхоўваецца. Асабліва значнае ў значэнні саюзаў інтэлігенцыі мае прычынавое, зацікаўленае абмеркаванне навінаў і праблем мастацкай творчасці, новых твораў, работы друкаваных органаў. Нярэдка яшчэ бывае так: аўтар напісаў твор, але яго не абмеркавалі, не падтрымліваюць і не крытыкуюць, не маючы псаваць таварыска адносіны. Але замоўчванне недахопаў і тым больш памылкаў таварыша на працы, базілівае стаўленне да крытыкі не мае нічога агульнага з сапраўднай таварыскасцю. Калі крытыка прычынавая, доказная і добразычлівая, яна служыць надзейнай апаоры мастаку. Трэба ўмець і свечасова заўважыць таленавіты твор, які адпавядае патрабаванням часу, духоўна запатрабаваным савецкіх людзей, хатніцы мастака на новае творчыя намаганні.

Імяна таварысчыца, творчая абстаноўка павінна развівацца ва ўсіх саюзных нашай мастацкай інтэлігенцыі.

У літаратуры і мастацтве усё мацней чуюцца галасы маладых. Таленавіта творцы моладзі заклікаю на працяглае мастацкі лепшыя і барыцьбы народа, распачаць выдатнымі майстрамі савецкай культуры яшчэ ў першыя гады рэвалюцыі, несі далей сцяг сацыялістычнага рэалізму. Клопатлівае выхаванне творчай змены — адна з важнейшых задач саюзаў мастацкай інтэлігенцыі.

Поспех Іх разнабавоў дзейнасці ў многім залежыць ад актыўнасці камуністаў, партыйных партыйных арганізацый творчых саюзаў, ад дапамогі ім з боку партыйных органаў на месцах. Галоўнае ў рабоце з мастацкай інтэлігенцыяй — згуртаванне ўсіх творчых сіл на вырашэнне задач, пастаўленых партыяй перад літаратурай і мастацтвам, клопат аб ідэям выхавання людзей, павышэнні грамадзянскай адказнасці за сваю працу, аб больш ценнай сувязі мастацкай творчасці з жыццём народа.

Саюзы мастацкай інтэлігенцыі — гэта добразычлівы аб'яднаны сабатаў па прафесіі, па мастацтве. Але яны не павінны замыкацца ў коле толькі сваіх спецыялістаў і інтарэсаў. Работа саюзаў прынясе больш карысці, калі будзе вядзецца ў ценнай садружнасці ўсіх дзеячоў культуры, калі яна будзе заўсёды звернута да мас працоўных. Творчыя саюзы могуць многае зрабіць у галіне прапаганды мастацтва, аказання дапамогі шматлікім калектывам мастацкай самадзейнасці краіны.

Цяпер у цэнтры іх увагі — падрыхтоўка да 50-годдзя Вялікага Кастрычніка. Вынікам гэтай падрыхтоўкі павінны быць таленавітыя кнігі і спектаклі, фільмы і карціны, музычныя творы, мастацкія выставы, фестывалі мастацтва, творчыя агляды.

Сярод важных падзей у грамадскім жыцці творчых саюзаў неабходна падкрэсліць значэнне будучага IV Усеагульнага з'езда пісьменнікаў. Найпершы клопат пісьменніцкіх арганізацый — дастойна падрыхтавацца да свайго з'езда. А гэта значыць — зрабіць усё, каб ён стаў знамянальнай падзеяй у гісторыі савецкай шматнацыянальнай літаратуры, па заслугах ацаніць яе паўстагоддзевы ўклад у духоўнае жыццё нашага грамадства, актыўна садзейнічаў далейшаму ўмацаванню сувязі мастацкай творчасці з практычна камуністычнага будаўніцтва.

Літаратура і мастацтва займаюць вялікае месца ў духоўным жыцці грамадства. Савецкія людзі чуюць ад сваіх мастакоў новых значных твораў, якія заклікаюць і прадзіваюць адноставіць рэалізму і існасці, сілаю ідэянага пафосу, актыўна памагаюць фарміраванню духоўнага аблічча будучыня камунізму.

— Дзеячы літаратуры і мастацтва! — гаворыць у кастрычніцкіх Заключэннях ЦК КПСС. — Змагайцеся за партыйнасць і народнасць, высокую ідэянасць і мастацкую майстэрства твораў. Яшчэ аднастайна вядзі і прыгажосць гераічных спраў савецкага народа, яго палыміяны патрыятызм, барыцьбу за перамогу камуністычных ідэяў!

«Правда», 27 кастрычніка г. г.

ВЫДАТНЫ ПОСПЕХ БЕЛАРУСКАГА МАСТАЦТВА

Дваццаць дзён шло саборніцтва маладых ваякаў на лепшае выкананне савецкай песні. І вось пададзены вынікі. Узначаліла на сцэну лепшыя спевані і ваякаў калектывы, ім уручаюцца дыпламы і прэміі.

І. ЛУЧАНОК, лаўрэат конкурсу (першая прэмія).

На сцэну выходзіць вышэй, падтрыманым, з вышэйшай выпраўкай малады чалавек. Гэта саліст ансамбля песні і танца Беларускай вайскавай акругі Віктар Вульчыч. Ён — пераможца Усеагульнага конкурсу на лепшае выкананне савецкай песні. Зала зашчыра. Пад сілленнямі Маскоўскага тэатра эстрады гучыць яго моцны, прыемнага тэмбра галас. Песня, якую спявае Віктар Вульчыч, таксама атрымала першы прыз на гэтым конкурсе. Гэта «Паміць сэрца». Напісана яна маладым беларускім кампазітарам Ігарам Лучанком. Бурнымі апладысмантамі ўзнагароджваюць гледачы маладога спявака.

М. ЯСЕНЬ, лаўрэат конкурсу (першая прэмія).

Не так даўно ён скончыў музычнае вучылішча і быў запрошаны спячаты ў філармонію, а потым — у ансамбль песні і танца БВА. Малады спявак прывёз на конкурс багаты, рознабавы, з густым падабраным рэпертуар. Гэта адзначалі многія члены журы. І медалары малады спявак атрымаў высокую ацэнку.

В. ВУЛЬЧИЧ, лаўрэат конкурсу (першая прэмія).

Н. БАГУДАСЯР'ЯН, дыпламант конкурсу.

СЯРОД ПРЫЗЕРАЎ УСЕАГУЗНАГА ФЕСТИВАЛЮ САВЕЦКАЙ ПЕСНІ — ПРАДСТАУНІКІ НАШАЙ РЭСПУБЛІКІ.

Радасць перамогі падзяліла разам з ім не менш таленавіта і прывабна спявачка, якая прыходзіла з Грузіі. Венера Майсуградзе літаральна паланіла слухачоў. Цяпла і задушэўна гучала ў яе выкананні новае песня пра Шата Руставелі грузінскага кампазітара Шата Міларавы. Яна спявала не пад свой аманімент на народным інструментах. Гэтая песня была таксама адзначана на конкурсе — прысуджана трэцяя прэмія.

Беларуская спявачка Ніналь Багудасяраўна ўзнагароджана дыпламам.

У той вечар на сцэну эстраднага тэатра ўзначаліла пасланцы многіх народаў нашай шматнацыянальнай краіны: Армені, Грузіі, Эстоніі, Паўночнай Асеціі.

Старшыня журы конкурсу, народны артыст СССР Л. О. Уцесяў, сустракаючыся з журналістамі, гаворыць:

«Добра было б наладзіць такіх творчых конкурсах часцей, ну хоць бы раз у год. Яны, напэвак, памагучы выявіць новыя імёны, якія ўпрыгожваюць савецкую эстраду таленавітымі ваякамі і паслухаць свееабсалівым стымулам для кампазітараў, для паэтаў-песеннікаў».

Член журы кампазітар Б. М. Цярэнцьеў лічыць, што сёлетні Усеагульны конкурс прадмастраву ўзрасце вынаўнае майстэрства многіх маладых спявакоў. Маладыя ваякаў вельмі сур'ёзна, з вялікай адказнасцю паставіліся да гэтага саборніцтва. Побач з вядомымі эстраднымі артыстамі Іосіфам Кабзонам і Вадымам Мулерманам, які атрымалі другую і трэцюю прэмію за высокі клас вынаўнаўчага майстэрства, на конкурс паказалі выдатны талент Уладзімір Манарэў з Паўночнай Асеціі, Павел Кравецкі з Ленінграда і Вела Оруметс з Эстоніі. Пра кожнага можна сказаць многа пахвальнага.

Для эстрадных спявакоў, як вядома, важныя

РАБОТНИКИ КУЛЬТУРЫ! ЗМАГАЙЦЕСЯ ЗА ВЫКАНАННЕ РАШЭННЯЎ XXIII З'ЕЗДА КПСС ПА ДАЛЕЙШАМУ РАЗВІЦЦЮ САЦЫЯЛІСТЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ, РАСШЫРЭННЮ І УМАЦАВАННЮ ЯЕ МАТЭРЫЯЛНАЙ БАЗЫ! УСАЯМЕРНА ПАЛЯПШАЙЦЕ КУЛЬТУРНАЕ АБСЛУГОЎВАННЕ САВЕЦКІХ ЛЮДЗЕЙ!

З Заключэння ЦК КПСС да 49-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай Сацыялістычнай рэвалюцыі.

не толькі галасавыя дадзеныя, але і манера трымацца, жэст, міміка. Член журы заслужаная артыстка Башкірскай АССР Гелена Веліканова адзначае, што удастоены прэміі толькі тыя, хто з вялікай тактоўнасцю падасюлі песні.

— Конкурс паказаў, што ў нас многа таленавітых маладых спявакоў, ім трэба яшчэ працаваць старанна, і няма сумнення, што іх імёны будуць у ліку тых, хто ў наступных саборніцтвах ваякаў эстрады атрымаюць прызывыя месцы, — працягвала Г. Веліканова.

На жаль, конкурс не парадаваў новай папулярнай савецкай песняй, якая б папоўніла багаты арсенал выдатных твораў, падобных да такіх, як «Падмасоўныя веча», «Песня аб трыноўнай малодасці», «Я крою па Маскве».

І ўсё ж конкурс — вельмі важная і цікавая падзея ў музычным жыцці краіны.

Ленінградскі кампазітар выкладчык кансерваторыі А. Чарноў лічыць конкурс вельмі патрэбным і знамянальным. Гаворачы аб прадстаўніках Беларускага эстраднага мастацтва, ён кажа:

«Для мяне сабыста тэатр — незвычайным сюрпрызам з'явілася тое, што паказалі маладыя спевані з Беларусі. Хоць я і ведаў, што Мінск — адзін з буйнейшых музычных цэнтраў краіны, але яго эстраднае мастацтва было не на належнай вышыні. На гэтым конкурсе беларускія артысты эстрады, калі можна так сказаць, сабе раабліталі. Сваім поспехам спявакі ў многім абавязаны інструментальнаму ансамблю пад кіраваннем Ізмала Капанава. Журы па вартасці ацаніла яго майстэрства і прывісала інструментальнаму ансамблю Беларускай філармоніі Ганарова дыплом».

Конкурс закончылі. Радасна, што ён прынес Беларускаму мастацтву вялікі поспех.

А. ПЯТОВА, кер. «Літаратуры і мастацтва».

ЮБІЛЕЙ ВІЦЯЗЯ ПАЗЭІІ

25 кастрычніка ў Вялікім тэатры Саюза ССР у Маскве сабраліся паліцыяны многіх народаў нашай Радзімы і замежных краін, каб ўрачыста адзначыць 800-годдзе з дня нараджэння вялікага віцязя пазэіі Шата Руставелі.

У ложах знаходзіліся кіраўнікі Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада.

Урачысты вечар адкрыў старшыня Усеагульнага юбілейнага камітэта пэт Мікалай Ціханаў. Слова пра Шата Руставелі сказаў старшыня праўлення Саюза пісьменнікаў Грузіі Іраклій Абашыдзе.

У той жа дзень у Маскве, у скверы на Вялікай Грузінскай вуліцы, адбылося ўрачыстае адкрыццё помніка вялікаму грузінскаму паэту і мысліцеле. Сюды прыбылі кіраўнікі Камуністычнай партыі і ўрада. На мітынг сабраліся тысячы працоўных сталіцы і шматлікія госці. Мітынг адкрыў першы сакратар Маскоўскага гарадскога камітэта КПСС М. Я. Ягорчыцаў. Прамоўцы гаварылі аб вялікім значэнні творчасці Шата Руставелі ў сусветнай літаратуры.

ДАТЭРМІНОВА!

Калектыву работнікаў Беларускага кнігагандлю ў гонар 49-й гадавіны Вялікага Кастрычніка дзесяцімесны план продажу кніг насельніцтву выканаў да тэрмінова — 22 кастрычніка. За дзесяць месяцаў распаўсюджана кніг на 500 тысяч рублёў больш у параўнанні з тым жа часам леташняга года. Кніжныя запасы за гэты час знізіліся на 450 тысяч рублёў.

В. СУДНІКОВІЧ.

ФАРМА-ТВОРЧАСЦЬ НАПРАКАТ...

НАТАТКІ З ДРУГОЙ РЭСПУБЛІКАНСКАЙ ВЫСТАЎКІ ТВОРАЎ МАЛАДЫХ МАСТАКОЎ

ДРУГАЯ рэспубліканская выстаўка твораў маладых мастакоў да непаўнагоддзя больш падстаў для самых разнастайных аспектаў размовы аб мастацтве, чым папярэдняя. Мабыць, ніколі дагэтуль не было на нашых выстаўках столькі твораў, у якіх — эксперыменты чыста спецыяльныя, фармальныя. Складаецца нават уражанне, што якраз лабараторная работа выйшла на выстаўцы на першы план.

Пільная ўвага творчым моладзі да прыёмаў выяўлення зместу з'яўся зразумелая. Але, як вядома, фарматворчасць павінна развівацца ў гарманічным суладзі з выяўленнем свееаб-

ЮБІЛЕЙ НАВАГРУДКА

За гады Савецкай ўлады старажытны Навагрудкаў як бы памалараў. Тут з'явілася многа прамысловых прадпрыемстваў, навуковых устаноў, устаноў культуры.

Сябра ў скарні працоўных Навагрудка ўрачыста адзначае 850-годдзе свайго горада. Створаны арганізацыйны камітэт па падрыхтоўцы і правядзенню юбілею. На сваіх пасяджэннях камітэт разгледзеў ўзоры новага герба горада і памятнага значка, прысвечанага святкаванню. Маскоўскія аўтары і калектывы мастацкай самадзейнасці працуюць над стварэннем песня пра родны горад. Азеляніваюцца вуліцы, двары жылых дамоў, заводскія і фабрычныя тэрыторыі.

На партыйных сходах у творчых саюзях

25 кастрычніка адбыўся справядліва выбарчы сход партыйнай арганізацыі Саюза пісьменнікаў БССР. З дакладам выступіў сакратар партбюро Іван Грамовіч. У спрэчках прыняў ўдзел М. Аляксееў, А. Русецкі, Х. Мальцінскі, А. Слесарэнка, А. Вярцінскі, Э. Валасевіч, С. Шухеўіч, А. Шапкоў, М. Ткачоў, А. Патрэвіч, П. Броўка.

На сходзе выбрана новае партыйнае бюро. У яго склад увайшлі: А. Аляксееў, М. Аляксееў, Г. Бурэйкі, А. Вярцінскі, А. Кулакоўскі, А. Макаёнак, А. Маўзун, Н. Пашкевіч, А. Русецкі, А. Савіцкі, Я. Скрыган, І. Шамякін.

На пасяджэнні партбюро сакратаром выбрана А. Кулакоўскі, намеснікам сакратара — А. Аляксееў, А. Савіцкі, А. Русецкі.

Альбурсы справядліва выбарчы партыйны сход Саюза мастакоў БССР. Са справядлівым дакладам выступіў сакратар бюро партыйнай арганізацыі Н. Воранаў. У абмеркаванні дэкларацыі прыняў ўдзел мастак І. У. Стальмашонак, П. Белаўскаў, П. Масленіка і іншыя.

Выбрана новае бюро. Сакратаром выбрана А. Казлоўскі.

У нас нярэдка прымаецца за аксёму, што палкоўні ўсе нашы мастакі — «на гэтым бачу барыяна», дык, маўляў, «са зместам у нас усё ў парадку». А вось форма (ліха на яе, гэтую форму) тых ці іншых твораў прымуша будаваць тая адмысловыя доктрыны разнастайных тэарэм, што іншы раз «элементарна» забываецца на чыста. Мы ў апошні час чамусьці менш сталі спрачацца аб тым, што стварыў тая ці іншы твор мастацтва, і перанеслі цяжар палемікі на

ФЕСТИВАЛЬ ЯПОНСКИХ ФІЛЬМАЎ

Фестываль японскіх фільмаў адкрыўся 26 кастрычніка ў сталіцы Беларусі. З выкладу гэтай падзеі ў Мінскі прыйшлі Надзвычайны і Паўнамоцны пасол Японіі ў Савецкім Саюзе Тору Накагава з жонкай і асобна, якія суправаджаюць яго.

На адкрыццё фестывалю ў кінаатэатры «Піонер» сабраліся дзеячы мастацтва Беларусі, прадстаўнікі грамадскасці.

З шэпцілі словамі прывітання да гасцей звярнуўся старшыня выканкома Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў працоўных В. І. Шаранаў. Ён пажадаў поспехаў японскаму мастацтву, працвітанні і міру народу Японіі.

Аб ананімных і культурных сувязях, якія развіваюцца паміж СССР і Японіяй, кінамастак краіны ўзначаліўчае сонца, гаворыў старшыня Камітэта па кінамастацтву пры Савецкім Міністэрстве БССР В. У. Пялёнак.

У сваім слове-адказе Надзвычайны і Паўнамоцны пасол Японіі ў Савецкім Саюзе Тору Накагава адзначыў, што культуры і знамянальныя сувязі паміж Японіяй і СССР развіваюцца паспяхова. Сведчаннем гэтага і з'яўляюцца, у прыватнасці, кінафестывалі, якія становяцца традыцыйнымі. Пасол пажадаваў за арганізацыю кінафестывалу ў Японіі.

У зале тухне святло. Пачынаецца прагляд новага мастацкага фільма «Сем самаўраў» і мультыплікацыйнага фільма «Кіно» «Цудоўны падарунак жоравя».

У час фестывалю гледачы Мінска пазнаёмяцца з ансамблем з мастацкай стужкай «Я не здаюся», навукова-папулярнага фільма «Свая навука» і дакументальнага «Японія і яе сучасны профіль».

На мой погляд, значнасць падобных твораў уяўляе, як і ўяўнае значэнне рознасці ў іх форме. Тая творы нагадваюць сабой уяўныя айбегі, бо яны пазабываюць «падобна» часткі...

НАГОУЛІ ў многіх творах быццам бы і прысутнічае дух настойліва пошукаў, неспакою, недавольнасці сабой і сваімі папярэднікамі, якія ў свой час аддалі даніну натуралізму і палеміцы. Але нярэдка тое, што на вы-

стаўці можна прыняць за пошукі, не выпактаваны ў пошуках, а з'яўта «напавер», «напраката» — і, на жаль, не заўсёды ў вартых увагі папярэднікаў. Аднак, ліце думачы, буда не столькі ў саміх запаваных «пошуках» (гэта натуральна для мастакоў, якія пачынаюць), колькі ў тым, што разам з «пошчыкам» часам бывае запаваным і стаўленне да акаляючага свету.

Іншыя ж, запавануючы «пошчык» над ці другога майстра, з усім не задумаваючы тая тым, наму гэты «пошчык» служыць, якія задачы можна з яго дапамогай вырашаць. Тады ўжо атрымліваецца зусім блыта — голая фарматворчасць, сама звычайнае эпігнства.

Агульнавядома вынаўванне Хемінгуэя пра эпігнства, якія вытоптваюць створанае мастакам першаадырвалінікамі.

Эпігн прыходзіць на гатовыяе. Хлеб яго — лёгкі: не трэба думаць самому, дастаткова падрабіць пад меду. Хлеб жа творчасці, які вядома, горкі. За яго прыходзіцца плаціць дарагой цаной. Перш за ўсё шаною настойлівай працы.

Без вялікай унутранай работы мастака, без яго глыбокага роздуму пра час і пра сабе якраз і нараджаюцца творы несамастойныя, у якіх запаваным прыём, які праціла, не служыць ніякай думцы.

Вось «Адпачынак» Э. Белагурава. Ён напісаны яна пад «неперавараным» уплывам Ранага Гутуза. Малады мастак быццам забывае, што Гутуза хоць і смела абыходзіцца з формай, у [Заканчэнне на 2-й стар.]

Л. Г. РАХЛЕНКА — НАРОДНЫ АРТЫСТ СССР

За вялікія заслугі ў галіне савецкага тэатральнага мастацтва Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР прывісала артысту Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы Леаніду Гдальевічу Рахленку ганаровае званне народнага артыста СССР.

РОЗДУМ ПРЫ СУСТРЭЧЫ

Як назваць чалавека, які паставіў больш трывалы спекуляцыі ў кіно больш за паўстагоддзе? Рэжысёр? Акцёр? Рэжысёр-акцёр? Ці наадварот?

Гэта я думаю, калі сустракаюся з Л. Г. Рахленкам.

Справа, вядома, не ў тым, што ў адным чалавеку шматлікія спекуляцыі і акцёр і рэжысёр. Радасна, што Беларускае тэатральнае мастацтва ўзраціла такі рознабавы талент — акцёра таленавітага пляяды купаліцыі, як «Славае», «Партызаны» (сучасныя паставіў з Л. Літвінавым, І. К. Санікавым), «Фронт», «Рускія людзі», «Крамлёўскія кураты», «Заложнікі», «У сталых Украіны», «Вогненны мост» і многія іншыя. Гэтыя спектаклі былі ступенямі, па якіх тэатр узлётна ўзімаўся да свайго росквіту і акадэмічнай сталіцы.

Есць даўня-даўня традыцыя — хадзіць не на спектаклі, а на акцёра. «Крамлёўскія кураты», «Заложнікі», «У сталых Украіны», «Вогненны мост» і многія іншыя. Гэтыя спектаклі былі ступенямі, па якіх тэатр узлётна ўзімаўся да свайго росквіту і акадэмічнай сталіцы.

Трыццаць восем год! А быццам толькі ўчора я глядзеў «Гульгі» Р. Кобэца і «Ярасца» Ю. Яноўскага, — так недоўга засталі ў памяці дырктар завода Андрэў і Сымон — адны з першых роляў Л. Г. Рахленкі на Беларускай сцэне.

Я не кажу ўжо пра большыя ролі: «Кашырні» («Жыццё кліч»), Глоба («Рускія людзі»), Раман («Крыж павагі і любові», Людзі прыходзілі ў тэатр, каб сустрачыцца з чалавекам, якога хочацца слухаць, бачыць і хвалюцца, а гучаць радасці, удачнасці.

Вось так прыходзіць на сустрэчы з Л. Г. Рахленкам, Л. Ражанкі, В. Пола, І. Ждановіч, З. Стомай, С. Бірылам, С. Станюта...

Прыходзіць на сустрэчы з Л. Г. Рахленкам. Я таксама люблю свае сустрэчы з ім. Люблю, калі ён прымушае забываць сцэну, тэатр, яго самага і пераносіць думкі ў атмасферу жыцця свайго героя. А героі яго прымушаюць не столькі

„ПОЛІМЯ“ І „МАЛАДОСЦЬ“ — КОЖНА ШКОЛА

14 настрочніка ў нашай газэце былі аублікаваны артыкулы «Полімя»? Не, не чулі...», у якім ішла гаворка аб распаўсюджанні беларускіх літаратурных выданняў у школах рэспублікі. Артыкулы выклікалі шматлікія водгукі чытачоў, у першую чаргу настаўнікаў. Змяшчам некаторыя з гэтых водгукаў.

ГЭТА І НАШ КЛОПАТ

З хваляваннем прачытаў я артыкул «Полімя? Не, не чулі...» Аўтар яго не без падстаў заклочаны не толькі чыста статыстычнымі дэдакцічнымі на нашы літаратурныя выданні ў некаторых раёнах рэспублікі. Зусім правільна за лічыць ён убожы трыюмф становішча, абмяжовацца да здыбкі нашай літаратуры з боку кіраўніцкіх органаў народнай асветы і многіх настаўнікаў. Вельмі слушна ставіць аўтар артыкула пытанне аб тым, каб вучні школ, асабліва вучні старэйшых класаў, былі знаёмы з тым беларускім, што друкаецца на старонках рэспубліканскіх літаратурных часопісаў.

У сувязі з гэтым хочацца і мне выказаць некаторыя меркаванні. На мой погляд, і ў падліцы на беларускія часопісы, і ў прапаганда новых твораў, што сістэматычна змяшчаюцца на іх старонках, многа карыснага можам і абавязна зрабіць мы, выкладчыкі роднай літаратуры. Хто, як не мы, павінны самі быць першымі падлічыкамі на нашы літаратурна-мастацкія выданні! Возьмем газету «Літаратура і мастацтва». Які можа выкладчык беларускай літаратуры абцясацца без яе? Я нават не магу ўявіць сабе такога выкладчыка. Скажу нават так: хто не вылісае «Літаратуры і мастацтва», той не можа брацца за выкладанне роднай літаратуры, бо ён будзе забавулены магчымымі быць у курсе літаратурнага жыцця рэспублікі. А без гэтага нельга выкладаць родную літаратуру.

Нам абавязак — кіраваць пазакласным чытаннем вучняў, дапамагаць ім разбірацца ў моры мастацкіх навінак. Для гэтага мы самі павінны пастаянна быць у курсе сённяшняга стану літаратуры. Не скаржэ жа, што самы дасканалы падручнік (асабліва па літаратуры) адстае ад сённяшняга дня. Мы, выкладчыкі, павінны заўсёды памятаць пра гэта. Толькі маючы ў асабістай біблія-

тэцы часопісы «Полімя», «Малодосць» і газету «Літаратура і мастацтва», мы можам па-спраўдоду знаёміць вучняў з навінкамі роднай літаратуры. Гэта наш прамы абавязак.

На жаль, вельмі часта яшчэ нават старшакласнікі ведаюць толькі ты творы, якія ёсць у праграме, прытым не самі творы, а толькі іх крытычныя разгляды з падручніка. Такое дэдакцізавацца назіраць неаднойчы. Памятаю, быў я ў адной школе нашага раёна, наведаў урокі беларускай літаратуры. Высветлілася, што многія вучні нічога не маглі сказаць, калі гаворка заходзіла пра навінкі роднай літаратуры. Вона ў гэтым, безумоўна, адміністрацыйны школы, якая не вылісае для сваёй бібліятэкі ніводнага з нашых літаратурных выданняў. Але не менш віна і настаўніка, які таксама не вылісаў, і, зразумела, не чытаў ні «Полімя», ні «Малодосць», ні «Літаратуру і мастацтва». Што ж мог сказаць дзеці, чым мог зацікавіць іх такі настаўнік?

Каб літаратура стала спраўдлым падручнікам жыцця, нам, настаўнікам, нельга абмяжовацца аднымі ўрокамі. Побач з ўрокамі вялікае месца павінны займаць дыспуты, абмеркаванні, літаратурныя вікторыны, канферэнцыі чытачоў, конкурсы на лепшага чытальніка, агляды новых нумароў часопісаў.

Вопыт паказвае, што мастацкае ўздзеянне твораў бывае эфектыўнае тады, калі школьнікі сістэматычна знаёмяцца не толькі з праграмнымі творамі, але і з навінкамі літаратуры. Спашлюся на нашу школу. Мы сістэматычна наладжваем абмеркаванні новых апавесці і раману па меры іх выходу ў свет. Часта не чакаем іх выходу асобнымі кніжкамі, а карыстаемся першымі, часопіснымі публікацыямі. Так, у свой час старшакласнікі па свежых следах абмеркавалі «Сэрца на далоні» і «Ах, Міхаліне, Міхаліне...» І. Шамякіна, «Людзі на балоце» І. Мележа, «Птушкі і гніды» Я. Брыля, «Трыцюра ракету» і «Альпійскую баледу» В. Быкава, зборнікі вершаў «А дні ідуць» П. Броўкі, «Глыток вады» М. Танка і многія іншыя. Відаць, і таму часопісы «Полімя» і «Малодосць», у якіх друкаваліся гэтыя творы, ніколі не залежалі ад паліцаў нашай школьнай бібліятэкі. І

ніколі ні ў кога з нас не падымецца рука на тое, каб вырасціць гэтыя часопісы з падліснай заўвагі...

Карэкаці калічкі: калі мы, настаўнікі, будзем самі вылісаць і чытаць нашы літаратурныя часопісы, калі мы будзем захаваць сваё выхаванне да чытання гэтых часопісаў, калі мы настойліва і умела будзем несьці дзецім вялікі духоўны скарб, які называецца роднай літаратурай, тады ніколі не будзе спрэчка аб тым, патрэбны школьнай бібліятэцы «Полімя» і «Малодосць» ці не патрэбны. Таму кожная школа будзе мець гэтыя часопісы. І. РАБКОЎ, настаўнік Абухгускай сярэдняй школы Крупскага раёна.

ШТО Ж ГЭТА ЗА НАСТАЎНІК?

Мне хацелася б дадаць да таго, што сказаў у артыкуле «Полімя? Не, не чулі...» некалькі шкоў.

Аўтар артыкула кінуў спраўдлівыя папрукі ў адрас настаўнікаў — выкладчыкаў роднай літаратуры. Ён прабавіць лічыць, з якіх выдзіць, што многія настаўнікі самі не цікавяцца сучасным станам беларускай літаратуры. Такая карына, пісаў аўтар артыкула, «не радуе».

Яна не толькі не радуе, але і абуряе... хочацца сказаць мне. Глыбока абуряе. Як настаўніку, мне добра вядома, да чаго прыводзяць такія адносіны да беларускіх літаратурна-мастацкіх выданняў.

Гэты два тэмы назаўважваюць быць асістэнтам на экзамене па беларускай літаратуры ў адзінаццатым класе адной з сельскіх школ нашага раёна. Ніводзін з выпускнікоў-не мог адказаць на пытанне, што напісаў у апошняй главе пісьменнік, пра якога яму выпала гаварыць па біесе. Горш гэтага клопача, які нярына расказаў пра творчасць Броўкі, пачытае «А хто вы ведаеце з беларускіх пісьменнікаў» — аўтару «Літэрацыйнай прэміі» прымысла разгубіла. Але — давайце ўсё ж вылісаць, калі я падказаў хлопцу, што Пятрыў Броўка і з'яўляецца ярыял лаўратам Ленінскай прэміі, настаўнік, не жадаючы суда-

рыць лідом в «Полімя»? «Патрыўма» мяне: «А якіх яшчэ беларускіх пісьменнікаў лаўраваў?» (Літэрацыйная прэмія — вы даеце?)

Настаўнік быў уваж старэйшай ад мяне, але пасля экзамена я ўсё ж рызыкнуў пагаварыць з ім. Ярыял і зручны момант надыраўся. Ён спытаў у мяне: «За якую кіну была прызначана П. Броўку Ленінскай прэмія? Адчужыў няёмкасьці, ён пачаў апраўдаваць: «Вельмі, і пачытаў бы сё-то, ды школа нічога не вылісае з беларускіх журналяў». Я наспрабаваў спытацца: «А чаму вам самім гэтага не зрабіць? Але адказу не атрымаў».

Калі б я сам не быў сведкай гэтага выпадку, даць бы — не паверыў, падаму бы, што выдзіка.

Сёлету мне таксама давялося павішаваць на выпускніцкіх экзаменах, але ўжо ў гарадской школе. Карына амаць паўтарыць. Заводзіліся вучні, якіх зусім не ведаў, што ёсць беларускі літаратурны выданні, што напісаў у апошні час пісьменнік, аб якім яны расказвалі. З разгубленасцю сустракаліся такія пытанні: «Каго вы ведаеце з беларускіх байкапісаў, акрамя Крапіва і Крапіва? Якіх яшчэ ведаеце нашых драматургаў? Што вы прачыталі з навінак беларускай літаратуры?» Іншымі словамі, усё, што было за старонкамі падручніка, заставаўся для выпускнікоў белымі плямамі.

Не, я зусім не хачу сказаць, што ўсе настаўнікі нагадаваюць гэтакіх маіх калег. Але ўсё ж сярэд нас ёсць значная частка такіх, што легкадумна зухваюць духоўны свет сваіх вучняў. Такія настаўнікі прыходзяць на урок з багажом, які атрымаў дзесяцінадвацца гадоў назад у інстытуце ці тэхнікуме. Калі ўлічыць, што багаж той за гэтыя гады ў значнай меры выветрыўся, дык не цяжка ўявіць, што можа даць дзеці такі настаўнік!

Цяпер у школах праходзіць падліпка на газеті і часопісы на наступны год. Варта пагаварыць павелічыць дырэктару, што сёй-то і настаўнік не вылісаў. «Настаўніцкай газетэ» альбо часопіса на сваёй спецыяльнасці, які таксама настаўніка тут жа выклікаюць у кабінет. Дырэктар сустракае яго прыблізна так:

— Што ж гэта вы, галубок, «Настаўніцкую газету» не вылісали? А «Математика в школе» вам таксама не патрэбна? Ай-яй-яй,

што ж вы за настаўнік, выбачайце?

Пачуўшы такое, настаўнік тут жа кланецца, што абавязкова выліса і «Настаўніцкую газету», і «Математика в школе», што ён у мітусні проста забыўся гэта зрабіць.

Хочацца верыць, што ў хуткім часе дырэктар пакліча ў кабінет і настаўніка роднай літаратуры, які «забыўся» вылісаць рэспубліканскія літаратурна-мастацкія выданні і закатацца ў яго.

— Што ж гэта вы, галубок, не вылісали «Полімя» і нават пра газету «Літаратура і мастацтва» забыліся? Ай-яй-яй, што ж з вас за настаўнік, выбачайце?

Ц. ЛЯКУМОВІЧ, настаўнік.

Г. Вабрускі.

АГУЛЬНЫМ НАМАГАННЯМІ

Прочытаў я артыкул «Полімя? Не, не чулі...» і вырашыў узняць за яро. Праблема, калі аўтар артыкула, многія вучні старэйшых класаў нават не чулі аб тым, што існуюць беларускія літаратурна-мастацкія выданні. Праблема і тое, што многія настаўнікі таксама не цікавяцца і не вылісаюць беларускіх часопісаў. Праблема і тое, што падліпка на беларускія літаратурныя выданні арганізацыя ўрада, што многія школы рэспублікі не вылісаюць ні «Полімя», ні «Малодосць», ні «Літаратуру і мастацтва».

Аднак вінаваты ў гэтым, на мой погляд, не толькі адно Міністэрства асветы рэспублікі. Справа прапаганда беларускай літаратуры, рэспубліканскіх літаратурных выданняў у прыватнасці — наша агульная справа. Паляпшаць яе трэба агульным намаганьнямі.

Заецаць мне, што не ўсё робіць у гэтай справе наш Саюз пісьменнікаў. Трэба, каб пісьменнікі ахоўвалі і сацыял выдзікалі на сустрачкі са сваімі чытачамі, у прыватнасці, з настаўнікамі.

Міністэрства асветы рэспублікі ў час зімовых канікула варта было б арганізаваць кватэры семінары выкладчыкаў беларускай мовы і літаратуры і запрасіць на семінары беларускіх пісьменнікаў. Думаю, што такія сустрачкі, асабліва знаёмствы прымесі б вялікі плён.

Р. РОДЧАНКА, настаўнік.

Г. Слушч.

ШОСТЫ ГАРАДСКІ АГЛЯД

Дом мастацкай самадзейнасці сталіш распарацаваў палажэнне ад VI гарадскіх аглядаў аматарскіх кінафільмаў. Гіт будзе праходзіць у студэнтаў — сазнаку 1967 года. Збудна з палажэннем, аматары змогуць прадставіць на агляд толькі тыя фільмы, якія раней не ўдзельнічалі ў аглядах і нонпарэ. Лепшыя кінафільмы будуць узагароджаны дыпломамі і граматамі аргкамітэта і журы агляда.

На перыяд падрыхтоўкі да агляда на кінастудыі «Беларусьфільм», на Мінскай студыі навукова-папулярных і хронікальна-дакументальных фільмаў і ў кінафактале Дом мастацкай самадзейнасці для кінааматараў арганізуюцца навуковыя, амазавыя, амазавыя дапамогі па творчых і тэхнічных пытаннях.

У НОВЫМ КЛУБЕ

Дырэктар Мазырскага гарадскога Палаца культуры і Беларускай амазавой нашаму нараспаданту.

Самадзейныя калектывы вельмі актыўна рытухуюцца да свята Кастрычніка. Народны хор будзе адрываць сваю праграму песьняй аб Леніне і песьняй аб Мазырскай. Апошнюю напісаў месювы кампазітар Іван Казельскі. Песня гэта ўжо некалькі разоў выконвалася і спадабалася мазырсанам. Танцавальны калектыв рэспіруе танцы «Булба», «Лявоніха» і ўкраінскую сюіту...

Некалькі дзён назад у вёсцы Жыховічы Мазырскага раёна здадзена ў эксплуатацыю новае памішчанае клуба. Гэта тыпавы цагляны будынак з глядзельнай залай на 300 месца, прасторым і ўтульным, з пакоямі для работнікаў турботы і добрага сьняга. Падрункі да свята выдаты. Туды вылісаў наш народны тэатр. Там былі паказаны спектаклі «Канчане — суседзі мае» па п'есе І. Козла.

З ВІСТАКІ МЛАДЫХ МАСТАКОЎ

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

Н. ЛЯХОВІЧ. Восень. (Літараль).

З БЕТОНУ І ШКЛА

У цэнтры Баранавічы, побач з кінастудыя «Кестрынічкі», расце гмах з бетону і шкла. Гэта новы трохпавярховы будынак гарадскога Палаца культуры.

Цудоўны падручнік да 50-гадзья Вялікага Кестрынічкі атрымаюць мясцовыя народныя тэатр, шматлікія мастацкія калектывы. У палацы будзе глядзельная зала на 800 месца, прасторым сцена з паверотным экранам, шмат дэпаможных памішчанняў.

унутрана напружаны, умею напоўніць твор драматычным зместам. У карніне ж Э. Белуграва, пазабудзенай наладу пачуцця, нават не вядома, хто аддавае, што за людзі, дзе — у якім месцы планеты, у які час дня, у якую пару года. Персанажы апынуліся па-за часам і прасторай. Умоўная расфарбоўка нічым не звязана з задумай, нават супярэчыць ёй.

«Хлопчыкі» А. Беларускага напісаны «пад Патрова-Водкіна». Можна, вядома, запавячыць прыёмы і Патрова-Водкіна, але ж трэба выказаць праз іх нейкі самастойны, звязаны з часам і прасторай змест. А тут? Ізноў неакрэслена — ні прыкмет часу, ні характараў, ні настрою, ні наёмкі нават на тое, дзе гэта адбываецца... Ды бяда нават не ў гэтым. Тут проста няма адносна аўтара да хлопчыкаў. Няма чытацкай істотнага, з чаго пачынаецца мастацтва — карыцей калічкі, колкі-небудзь самастойнай, важнай думкі.

Наўрад ці можна назваць арыгінальным і «Прывітанне мору» ці «Пачатак зямлі ў Нельмі-Носе» В. Кісялёва. Узоры для пераймання мастак знайшоў не так далёка, як можа здацца, — да статкова прыгадаць работы І. Шчэмелева... Я не супраць манеры, якую бяруць на ўзбраенне, напрыклад, А. Беларускага ў рабоце «Хлопчыкі» ці В. Кісялёва ў «Прывітанне мору», Г. Скрыпнічэнка ў «Аўтапарце» і «Нацюрморце» ці В. Чайка ў карніне «Мае бацькі». Трывожыць іншае — адсутнасць вялікай думкі, жывога пачуцця. Складваецца ўражанне, быццам аўтары не маюць пра што паведзана іншым. Мастакі, паўна, ускладаюць надзею на інтэнсіўны эмацыянальны імпульс (нечаканасць колеру, кампазіцыі і да т. п.), але ж такі імпульс наўрад ці можа быць адзінай арганізуючай сілай палотнаў. Ён, як сведчыць гісторыя мастацтва, можа прынесці поспех толькі на аснове глыбокага перажывання, сур'ёзнай задумкі.

Каб падмацаваць гэтую думку, прывяду яшчэ характэрныя прыклады. Многія напісаны аднолькава паставяцца да «Цыркавога хлопчыка» А. Кішчанкі і «Аўтапарце» Г. Скрыпнічэнка. А між тым паміж гэтымі работамі розніца прычыпова. Нават калі судзіць твор Г. Скрыпнічэнка па законах таго мастацтва, паводле якіх ён

ФАРМАТВОРЧАСЦЬ НА ПРАКАТА...

створаны (напісаны ён не без уплыву Мадэльяна), — адрозніваецца неабумоўленасцю прыватнага агульным, адвольнасцю ужывання дэталей і да т. п. Не кажу ўжо аб адсутнасці ў аўтапарце нейкіх чалавечых рысаў... А. Кішчанка ж сур'ёзна падыходзіць да адлюстравання ўнутранага свету партрэтаў, да выяўлення ўласнага стаўлення да жыцця. У адружэнне ад Г. Скрыпнічэнка, ядром вельмі разборлівы ў выкарыстанні несапастойных (шмат у чым цікавых) прыёмаў. А. Кішчанка больш раўнапраўна сабе шлях (і, відаць, праз уплывы не аднаго толькі Леня) да выяўлення ўласнага погляда на перажыванні і перажыванні. У хлопчыка на партрце — выразны пагляд. І ў гэтым паглядзе — выразны настрой: і здзіўленне вялікім зхалітым светам, і дзіцячая стомленасць, і пачуццё ўласнай годнасці ў той меры, на колькі гэта ўласціва дзіцяці. Варта толькі паглядзець на работу непрадзута, уважліва, улічліва, якімі ланкачымі прыёмамі гэта дасягнута, а таксама на колькі тут жойная дэталі зарманізавана з цэлым. Апошняе асабліва вядома, калі параўноўваеш гэтую работу А. Кішчанкі з яго больш даўным маласамастойным, недастаткова цэласным «Партрэтам мастака», які вісіць побач з яго праграй ад сусветна з «Цыркавым хлопчыкам».

І шчыра раз хачу падкрэсліць: справа не ў саміх фармальных прыёмах, а ў мысленні мастака. Калі няма ўласнага мыслення, мастак не можа ніякай манера пісьма.

Вось вясня побач палотны — «Горад» К. Шаўчускага і «Нацюрморт» Ю. Гаўрына. Першае — быццам бы ў «традыцыйнай» манеры. Другое — у «наватарскай». У палатне К. Шаўчускага — на фоне гарадскога пейзажу за акном — не вельмі дасканалыя прыстаўны, прымітыўна-натуралістычныя. У «Нацюрморце» Ю. Гаўрына — на белым фоне ў цэнтры палатна кубак геаметрычных форм з галінкай, ды побач — квадрант і шарык... Аднак прычыпковай розніцы паміж абодвума палотнамі няма. Аднолькава поўная адсут-

нась жывой думкі, жывога пачуцця. І там і там поўная раўнадушнасць да свету. Хіба што, можа, у першым выпадку гэтая раўнадушнасць — вынік няўмеласці, а ў другім — вынік прэзэнцыённасці...

І вось тут жа дзве работы Н. Шчэснай — таксама абсалютна розныя па пісьму, хоць і аднаго аўтара: «Лязня» і «Кідэчкі» (стардаўная карына). Але пра гэтую розніцу «пачырваніць» у творах маю думася, бо вельмі думка, пачуцця, імкненне мысліць (і дэталі, ярыял спецыфічна выяўлены, пластэчнымі, колеравым, кампазіцыйнымі катэгорыямі).

І разглядаю паміяныя тут творы як эксперыментальныя. І хоць эксперымент, напрыклад, Г. Скрыпнічэнка, мне здаецца, удаецца значна менш, чым А. Кішчанку, усё ж прытрымліваюся думцы, што было б прынамсі смешна рабіць спробы абмяжоўваць эксперымент. Любая манера (так, так — любаві) будзе варта ўвагі і паварі, калі аўтар здолеў прымуціць яе служыць высакорданнаму зместу. На жаль, ярыял апошняга бракуе нашым «эксперымента-рам»...

ЗАДАВОЛІЦА эксперыментамі самім па сабе — тое самае, што не эксперыментаванне зусім. Задавальняецца эксперыментамі самім па сабе, той, хто вядзе яго не з пазіцыі нейкай цэласнай мастацкай канцэпцыі, а адвольна — маўляў, што выйдзе, тое і добра, абы ў вочы кінулася...

Вось вялікае палатно В. Чайкі «Мае бацькі». Мастак хацеў паказаць людзей, якія ўсё свё цынка працавалі, адобавілі нялёгка хлеб сельяна. Але, захапіўшыся фарматворчасцю, ён забыўся на цэласнасць бачання. Аўтар яна пагардае тым, што ўмоўнасцю колеру дарочы тады, калі яна прадыктавана задумай. У гэтым жа палатне, мне здаецца, абсалютна нічога істотнага не змяніцца, нават калі памяняць колер твараў персанажай і колер, дапусцім, неба.

Бадай, тое ж можа сказаць пра пейзаж М. Рагалева «Восень. Чырвоны дуб». Прадметы свет тут таксама агрублены, дафарма-

ваны абсалютна адвольна. І гэта яна замінае перадачы стану прыроды і хоць бы элементарнага стану мастака.

Глядзіць, напрыклад, і на няблага задуманы «Лёў» Я. Ісвіна, «Рэвалюцыйны прызыванні» М. Лазюка, «Ля ракі» Я. Каробушкіна і на многія іншыя рэчы — і думася, маюць, яго дынаміка павінны быць матываваны творчай канцэпцыяй мастака. Тут жа — вонкавая хлестнасць, да таго ж нярэдка проста залезаная. Відаць, мастакам трэба больш патрабаваць, не задавальняцца прыблізна, імпрывізаваным у самой фактуры жывапісу, больш трымаць абумоўліваць трактоўку формы зместам.

Аўтары ж многіх твораў, якіх вядуць, не маюць шчыра і палінальна мастацкай канцэпцыі, не знаходзяць адзіна неабходнай формы, свабоду ў дачыненні да формы мяккае ў іх з нехайнасцю. Рымт ліній, плям, плоскасцей, маюць — часта выпадковы. Тут нейкі дэкарэтыўна дэля дэкарэтыўна. Эмацыянальна змястоўнасць траіцыя, бо выпрацаваныя неім прыёмы трактоўкі формы выкарыстоўваюцца «наўздагад», без адпаведнай апраданасці. Таму думкі, пачуцці, калі іх і меліся раскрыць мастакі, гінучы ў самым зародку, выступаюць перад глядачом у смяжоным выглядзе. У выніку — схематызм.

Зразумела, не ўсе работы на выстацы бездапаможныя. Можна прывесці і прыклады правільна зразуметага стаўлення да фактараў жывапісу ў адвяднасці з мастацкай задумай. Назаву халя б партрэт хлопчыка А. Кішчанкі, а таксама «Сазональскія рыбакоў» В. Заборова і «Лязня» Н. Шчэснай. У В. Заборова, які імкнецца перадаць рамантычнае, ледзь ці не казачнае аблічча старажытнага Сазоналя, проты бы рыбакоў, іх прастую і складаную ў гэтай прастаце прапу, сам змест быццам дыктуе абраны мастаком спосаб жывапісу. Параўнальна нямногія фарбы яго палітры перадаюць прыгажосць, малулінасць аспрэды. У межах задуманага для яго важныя не столькі танчэйшыя

ўзаемаўплывы прадметаў у павяры, афарбаваны морам і гарамі, водветны, рэфлексны, колкі неаодольна кантрасты насчыных колераў. У гэтым хоць і крыху грубарата, але ўмелая ўмоўнасць, як бы падкрэслена пўнай адмысленасцю самой фактуры мазка, яго «абгульненасцю». А вось растова-судасальскага дойдла В. Забораву піша зусім іншай, улічваючы вопыт ікананістаў яшчэ больш, чым у «Сазональскіх рыбакоў», абмяжоўваючы сваю палітру. Тут ланкальных супастаўленні колераў праднытаваны задумай. У «Лязня» Н. Шчэснай таксама задума падказала фактурныя прыёмы. Вільготнае паветра, прастора, тельны купальшчыц праднытавалі колерную гаму, фактурнае абгульненне.

НАМ АБРЫДІІ праявы эпігонскага акадэмізму. Маюць таму некаторым здаецца, быццам эпігонскі мадэрнізм — нешта «свежэе», абначанае абнаўленне мастацтва. Але прыходзіць на выстаўку — і з горыччу пераконаваецца, тут пакуль што аяквяваюць тысячы разоў бачаныя знеціны фармальныя прыёмы.

У мастаку да нас ларатгі жыцця яго розуау і сэрца. Калі яго ёсць тады даручы нават і паўноў несамотнасцю пачырку, і недахопы вывученнай граматы. Затрымаўшае ялі палатна В. Забораву «Падзея зямлі» (хай сабе не ва ўсім самастойна і не ва ўсім дасканалы), дзе некаторыя глядзельны бачаць аялогію з мележускай палескай хронікай, і ці серы Ул. Мзыньнікава «Не!», якая прымушае задумацца аб нашым трывожным, суровым, складаным часе, адмаўляючы фашызм ва ўсіх яго правах. І нічога, што некаторы гэтыя творы пакажуча недастаткова самастойнымі, недастаткова «пісьменнымі»... Важна іншае: мастакам было што сказаць.

І я свядома стаўлю да выстаўкі, можа, і занадта «жорстка» патрабаванні. Але ж кажу, як не малым, дэдазна мысліць арыгінальна, узабачаць вопыт палатнаў і абавязкова мысліць, а не расхвалваць «семеальна» на больш ці менш несамотна мадамлазасцюныя работы?

Ніякай хлестнасцю мазка, паказанага мастыкінам, ніякім адмысленым трыкутнікам, квадратам і складак на драпіроўках, ніякай прыгажосцю пластыкі само па сабе не скаваеш адсутнасці «крыя і плоці», жывой плыні сучаснасці, якая павінна быць вядзена гэтай самай пластыкай.

Міхась Стральцоў

СОН НА ГАРЫШЧЫ

РАЗДЕЛ 3 АПОВЕСЦІ

Прапаную чытачам урывак з невялікай апавесці «Адзін лапач, адзін чунь, луюю ідуаця за сончык». Мас дзеянні — першы паславаны год. Я абраў вельмі проты сюаэт. Міо хацелася, каб у ім было нешта ад прычты, немудрагелістай да навуы і неспарэды, вейстай у вылізаны думкі і пачуцця. Я гэта адзекіласі, мернаваць не мне.

Аўтар.

Літаратурна-Мастацтва

Літвіца, 28 настрочніка 1966 г.

Птушак на Пілпчынавай лясоўцы ўжо не было: ён не бачыў, куды яны паліцелі і калі. У полі, то набіраючы моцы, то ападаючы, лапатаў і шаптаў вецер: неба было сівое, ні хмар на ім, ні прагалін, — адна сучальная, скупа прасветленая смуга. За полем азначаўся шарай вузкая палоска лес — ён быў у нізіне. Калі вецер спадаў, здавалася, што там, у лесе, рабілася ціха і як да вушцінасці глуха. Там, здавалася, было нейкае свё, непадуладнае ветру жыццё.

І сама па сабе была, Гёбончы на халадзе, цягнуўся ўтору кашчавымі доўгімі сукамі, высокая, усюхална на адзін ствол Пілпчынава лясоўка. Нейкая панура зацягася адзіноты выдавала ў ёй, нейкае ярпывае і звыклае трыванне перад усім — перад ветрам, перад небам, яго здавалася святлейшым і вышэйшым там, дзе свідліліся

